

TILL CIRKELLEDAREN:

Att starta förening

- FRÅN MOBILISERING TILL ORGANISERING

Innehållsförteckning

Välkommen som cirkelledare i ABF!	3
Studiecirkelns struktur	3
Så använder du handledningen	3
Din roll som cirkelledare	4
Så förbereder du dig	4
Att skapa ett gott samtalsklimat	5
Träff 1: Varför förening?	6
1. Introduktion	6
Att delta i en studiecirkel	7
2. Föreningslivets betydelse för demokratin	8
3. Varför förening?	8
Avslutning	8
Träff 2: Att starta förening	9
Incheckning	9
Steg för steg: från idé till förening	9
Ekonomi i startfasen	10
Avslutning	10
Träff 3: Roller och ansvar	11
Incheckning	11
Rollerna i styrelsen	12
Avslutning	13
Träff 4: Att driva och utveckla en förening	14
Incheckning	14
Föreningens ekonomi	14
Möteteknik	15
Att värva och behålla medlemmar	15
Föreningsutveckling	16
Avslutning	17

Välkommen som cirkelledare i ABF!

Du håller i studiehandledningen för Att starta förening som är den första och mest grundläggande modulen i ABFs föreningsserie. Studiecirkeln Att starta förening ska bidra med kunskap och motivation till de personer som vill starta och bygga upp en ny förening. Syftet är också att öka förståelsen för föreningars roll, nytta och demokratiska betydelse.

Studiecirkelns struktur

Utbildningen omfattar fyra träffar:

1. Varför förening
2. Så startar man en förening
3. Roller och ansvar
4. Att driva och utveckla en förening

Varje träff är 2,5–3 timmar lång
(3–4 studietimmar à 45 minuter).

Träffarna utgår från ett studiematerial med faktatexter och övningar. Till varje träff finns en Powerpointpresentation som stöd både för dig och deltagarna. Ni kan också ta stöd av Verktygslådan som innehåller mallar ord- och checklistor.

Så använder du handledningen

I det inledande kapitlet ”Din roll som cirkelledare” finns generella råd och tips om hur du förbereder dig och skapar goda förutsättningar för samtal och lärande. I efterföljande kapitel finns anvisningar och förslag på övningar. Varje anvisning, övning eller diskussionsfråga är knuten till motsvarande avsnitt i studiehandledningen och Powerpointpresentationerna.

Din roll som cirkelledare

Som cirkelledare kanske du leder en grupp vänner som vill bilda en ny förening tillsammans. Eller så leder du en studiecirkel där deltagarna inte känner varandra, utan har som mål att bilda flera separata föreningar.Handledningen ger dig verktyg för att anpassa studiecirkelns innehåll utifrån gruppens behov.

Ett gemensamt lärande

En studiecirkel innebär ett gemensamt lärande där en grupp beslutar tillsammans vad de vill studera och hur cirkeln ska läggas upp. I varje grupp ingår en cirkelledare, som är den som har kontakten med studieförbundet. Du som ledare är ansvarig för att arbetsplanen följs, men hela gruppen förväntas vara delaktig i arbetet.

Studiecirkeln Att starta förening är främst utformad för deltagare som saknar tidigare erfarenhet av föreningsarbete. Den är också användbar för deltagare som aldrig har varit med och startat en förening, men som har viss erfarenhet av till exempel styrelsearbete.

Kom ihåg!

Du kan anpassa träffarna utifrån gruppens erfarenhet och önskemål – det är styrkan med en studiecirkel!

Så förbereder du dig

Bekanta dig med studiematerialet

Studiematerialet delas ut till deltagarna vid första träffen. Läs igenom texterna så att du känner dig trygg med innehållet. Då blir det lättare att förmedla kunskapen vidare. Om du vet att deltagarna vill ha studiematerialet i förhand kan du mejla ut det. Ni får även möjlighet att diskutera den frågan när ni träffas första gången (se övning 2).

Bekanta dig med ABFs e-tjänst

Som cirkelledare får du tillgång till ABFs e-tjänst där du ska rapportera deltagarnas närvaro. I e-tjänsten kommer du också att fylla i gruppens gemensamma arbetsplan där ni anger vad och hur ni ska lära er. Läs mer om arbetsplanen och närvarorapporteringen under respektive träff.

Digital cirkel

De flesta övningar går att förändra så att de kan användas digitalt. Vid varje övning finns en symbol om övningen lämpar sig analogt, digitalt eller både och.

Analogt

Digitalt

Både och

Ordna med det praktiska

Du kan göra mycket för att deltagarna ska känna sig välkomna, sedda och inkluderade vid träffarna. Här är några saker att tänka på.

- Planera träffen och se till att innehållet är anpassat till deltagarna. Om du vet att någon exempelvis har en synnedsättning eller läs- och skrivsvårigheter, tänk igenom hur du kan underlätta.
- Kontrollera att lokalen är tillgänglig för alla deltagare.
- Förbered det material som behövs, exempelvis deltagarnas studiematerial, post-it, blädderblock, namnskyltar och pennor.
- Förboka eventuell lunch och fika – och ta hänsyn till eventuella behov av specialkost (allergier/medicinska skäl) eller anpassad kost (etiska, religiösa eller kulturella skäl).
- Kom i förväg - gör dig hemmastadd innan deltagarna kommer.
- Se till att möbleringen är anpassad för din grupp och att lokalen känns inbjudande och redo.

I ABFs grundutbildning för cirkelledare kan du lära dig mer.

Att skapa ett gott samtalsklimat

Du kan hjälpa till att skapa ett generöst klimat där alla känner sig välkomna och inkluderade. Studiecirkeln som studieform kännetecknas bland annat av tid för reflektion och diskussion. Därför är det viktigt att du ger plats och tid för deltagarnas tankar och frågor.

Studiecirkeln innehåller också förslag på reflektionsfrågor och övningar till varje träff. De är tänkta som ett stöd men kom ihåg att varje grupp är unik. Kanske finns det andra frågor som dyker upp och som känns viktigare för just din grupp att diskutera.

Tips:

- I alla studiecirkelar finns människor med olika bakgrund, förutsättningar och intresseområden. Ta vara på det - utan mångfald förlorar studiecirkeln sin kraft.
- Alla ska kunna delta på lika villkor. Var öppen och fråga vad deltagarna behöver - det går ofta att hitta ett upplägg som fungerar för alla.
- Uppmuntra deltagarna att ställa frågor om de undrar något.
- En del har svårare att prata i större grupp. Varva gärna samtal i helgrupp med mindre grupper eller samtal i par.
- Försök att ha paus minst var 45:e minut.
- Sammanfatta varje träff och be varje deltagare göra en kort reflektion över dagens träff. Det kan vara ett enda ord men alla ska gärna säga något.

TRÄFF 1:**Varför förening?**

Innehåll:	Tidsåtgång i minuter:
1. Introduktion	15–30
Att delta i en studiecirkel	30
2. Föreningslivets betydelse för demokratin	30
3. Varför förening?	30
Avslutning	15

1. Introduktion**Presentation av deltagare**

Börja med att ta närvaro. Inled sedan med att presentera dig själv kortfattat, berätta om studiecirkeln och om vad ABF kan ge för stöd.

15–30
minuter**Övning 1 a: Presentation**

Känner ni redan varandra i gruppen?
Gör i stället övning 1 b.

Tidsåtgång: 3 minuter x antal deltagare

Visa deltagarna frågorna nedan och låt dem fundera en stund över svaren. Genomför sedan en runda där var och en får presentera sig med namn och svara på frågorna.

- Vilken erfarenhet har du av av föreningsliv eller föreningsarbete?
- Varför har du valt att delta i den här studiecirkeln?
- Vilka förväntningar har du?
- Har du tidigare erfarenhet av studiecirkelar?

Övning 1 b: Förväntningar, erfarenheter och mål

Visa deltagarna frågorna nedan och låt dem fundera en stund över svaren. Genomför sedan en runda där var och en får komma till tals.

- Vilka förväntningar har du på den här studiecirkeln?
- Vilken erfarenhet har du av föreningsliv eller föreningsarbete?
- Vilken samlad erfarenhet av föreningar har ni redan? Hur kan ni använda den?

Förslag till extraaktivitet

Be deltagarna ställa sig på linje i ordning enligt dina instruktioner. Exempel:

- Ställ er på linje i åldersordning (yngst till äldst)
- Ställ er på linje utifrån vart du är född (längst bort till närmast)

10
minuter

Att delta i en studiecirkel

30
minuter

Övning 2: Gör en arbetsplan för er studiecirkel

- Titta igenom innehållsförteckningen i studiematerialet tillsammans. Låt sedan deltagarna fundera tyst över frågorna nedan. Om de vill kan de anteckna sina svar.
 - Finns det avsnitt jag vill arbeta lite mer med?
 - Vill och har jag möjlighet att läsa texterna i studiematerialet inför kommande träffar?
 - Om gruppen vill veta mer än det som står i studiematerialet – hur kan vi göra det?
 - Vilken typ av övningar vill jag göra? Hur känner jag inför att diskutera i helgrupp, i mindre grupper eller i par? Vad tycker jag om övningar där man står eller flyttar sig i rummet?
 - Vilka mål vill jag sätta för den här studiecirkeln?
- Låt deltagarna diskutera sina svar i par eller mindre grupper i 5-10 minuter.
- Låt sedan paret sammanfatta sina samtal för hela gruppen.

Övningen avslutas med att du som cirkelledare summerar deltagarnas önskemål och preferenser. Skriv gärna på en tavla eller ett blädderblock och fråga om du uppfattat gruppens önskemål rätt.

Viktigt!

Efter den första träffen fyller du arbetsplanen i ABFs e-tjänst. Det går också bra att skriva en egen arbetsplan digitalt och ladda upp dokumentet i e-tjänsten.

Tänk på att:

Arbetsplanen kan ni med fördel fylla i tillsammans under den första träffen och sedan utgå från den under cirkelns gång. Det är också bra att återkomma till arbetsplanen vid den sista träffen för att se vad ni lärde er och vad ni eventuellt skulle vilja fokusera mer på om ni genomför en liknande cirkel igen.

2. Föreningslivets betydelse för demokratin

30
minuter

Övning 3: Filmvisning

Visa filmen "Folkbildningen växer fram" som belyser vilken stor betydelse folkbildningen har haft och har än idag för både samhälle och individ.

Låt deltagarna reflektera kring några av följande frågor:

- Varför tror du att folkbildningen har haft och fortfarande har så stor betydelse för många?
- Fritt och frivilligt vad betyder det?
- Vilka fler fördelar finns det med att engagera sig i en förening?
- Vilken betydelse har föreningsliv och organisering för vår demokrati idag?
- Har ni erfarenhet från hur det ser ut i andra länder?
- Finns det demokratiska rättigheter som är hotade idag? Vilka?

3. Varför förening?

30
minuter

Övning 4: Varför en ny förening?

- Låt deltagarna reflektera kring några av följande frågor:
- Vad betyder föreningsliv för mig?
- Vilka fördelar finns det med att starta en förening?
- Vilka behov kan vi möta genom att starta en ny förening?
- Hur skulle jag vilja att min förening såg ut om fem år?

Avslutning

Avsluta träffen med att kortfattat summera det ni pratat om.

- Låt ordet gå runt så att varje deltagare får säga något om dagens träff och förväntningarna på nästa träff.
- Fråga efter synpunkter, tankar och reflektioner som kan bidra till kommande träff. Titta gärna igenom er arbetsplan och reflektera tillsammans hur väl ni följer den.
- Visa att deltagarna kan ta kontakt separat om de vill fråga eller prata om något i efterhand
- Säkerställ att alla vet tid och plats för nästa träff.

15
minuter

Efter träffen ska du som cirkelledare:

- rapportera in närvaro i ABFs e-tjänst.
- fylla i eller ladda upp arbetsplanen om ni inte redan har gjort det under träffen.

TRÄFF 2:**Att starta förening**

Innehåll:	Tidsåtgång i minuter:
Incheckning	10–15
Steg för steg: från idé till förening	90
Ekonomi i startfasen	15
Avslutning	15

Incheckning

Börja med att ta närvaro. Låt sedan alla deltagare säga något kort innan ni sätter igång. Avsluta med dig själv. Ni kan till exempel checka in genom att fylla i den här meningarna:

- Just nu känner jag mig ...
- Efter förra träffen har jag tänkt lite extra på ...
- Vid den här träffen ser jag fram emot ...

10–15
minuter**Steg för steg: från idé till förening**30
minuter**Övning 1: Föreningens ändamål**

- Låt deltagarna sitta två och två och samtala i 10 minuter om ändamålet med sin ny förening (det går bra att samtala om två olika föreningar. Be dem ta korta anteckningar under 10 minuter.
- Ge dem därefter 5 minuter att skriva ett utkast till ändamål för föreningen/-arna.
- Roter genom att en i paret flyttar ett steg, så att det bildas nya par. Den som är kvar vid antecknarna sammanfattar vad det tidigare paret diskuterat. Det nya paret funderar på om det går att utveckla eller förfina formuleringarna.

Övning 2: Föreningens stadgar

Låt deltagarna arbeta två och två eller i mindre grupper med att skriva ett utkast till stadgar. Utgå från mallen i ABFs verktygslåda. Avsluta med att grupperna får gå igenom sina förslag i helgrupp.

30
minuter**Övning 3: Bilda er förening**

Genomför ett rollspel där deltagarna håller fiktivt (påhittat) konstituerande möte. Följ dagordningen i verktygslådan. Frågor att diskutera som avslutning av övningen:

- Vad var svårt, lätt eller lärorikt?
- Vad tar jag med mig från övningen?

30
minuter

TRÄFF 3:**Roller och ansvar****Innehåll:**

Incheckning
 Rollerna i styrelsen
 Arbeta demokratiskt och inkluderande
 Avslutning

Tidsåtgång i minuter:

10–15
 60–90
 ca 35
 15

Incheckning

Börja med att ta närvaro och låta sedan alla deltagare säga något kort innan ni sätter igång. Avsluta med dig själv. Ni kan till exempel checka in genom att fylla i den här meningarna:

- Just nu känner jag mig ...
- Efter förra träffen har jag tänkt lite extra på ...
- Vid den här träffen ser jag fram emot ...

10–15
 minuter

Rollerna i styrelsen

60–90
minuter

Övning 1: Roller

Gå igenom rollerna ordförande, sekreterare, kassör med flera, som beskrivs i deltagarmaterialet och varva med reflektionsövningarna. Du kan välja att genomföra alla reflektionsövningar eller bara några, utifrån gruppens behov och önskemål. Anteckna gärna gruppens tankar och svar på tavla eller blädderblock.

Ordförande

- Vilka egenskaper kan vara bra att ha som ordförande?
- Kan ni komma på någon ordförande eller annan ledare som ni tyckt om? Vad gjorde hen konkret som ni uppskattade?

Studieorganisatör

- Vilka egenskaper kan vara bra att ha som studieorganisatör?
- Om ni hade en studieorganisatör i styrelsen – vilka konkreta frågor tycker du skulle vara viktigast att hen arbetade med?

Sekreterare

- Vilka egenskaper kan vara bra att ha som sekreterare?
- Har du låtit någon annan provläsa en text som du har skrivit? Hur var det?
- Har ni förslag eller egna exempel på hur man kan ge och ta emot feedback på en text, på ett bra sätt?

Revisor

- Vilka egenskaper kan vara bra att ha som revisor?
- Vad innebär det att vara oberoende eller opartisk?
- Hur kan styrelsen hjälpa revisorn att utföra sitt uppdrag?

Kassör

- Vilka egenskaper kan vara bra att ha som kassör?
- Vilken erfarenhet har du av att sköta ekonomiska frågor?
- Finns det något i kassörsrollen som du vill lära dig mer om?

Valberedning

- Vilka egenskaper kan vara bra att ha som ledamot i valberedningen?
- Hur kan valberedningen på olika sätt bidra till en bred och representativ styrelse?

Avslutning av övning

Låt deltagarna titta på anteckningarna en stund. Gå sedan laget runt och låt var och en svara på frågan: Finns det något kring rollerna som du särskilt tar med dig eller kommer att tänka extra på? Vad?

Arbeta demokratiskt och inkluderande

15
minuter

Övning 2: Styrelsens egenskaper

Här får deltagarna placera sig i olika hörn av rummet utifrån hur de svarar. Börja med att läsa upp frågan ”Vad är styrelsens viktigaste egenskap, enligt dig?”. Läs sedan de fyra svarsalternativen nedan. Visa tydligt var hörn 1, 2, 3 och 4 är och förklara vilket hörn som representerar vilket alternativ.

1. Trevlig och inkluderande stämning
2. Effektivt och strukturerat arbete
3. Hög demokratisk kompetens och förståelse
4. Stor kompetens i föreningens sakfrågor

Bonusalternativ!

Om du vill kan du erbjuda ett femte alternativ, ett öppet hörn. Där kan de ställa sig som inte tycker att något av de fyra alternativen är viktigast, utan har ett annat förslag. Avsluta övningen med att låta deltagarna förklara hur de resonerar.

Du kan till exempel fråga:

- Varför tycker du så?
- Var det svårt att välja?
- Har du ändrat uppfattning efter att ha lyssnat till andras resonemang?
- Har din uppfattning stärkts efter att ha lyssnat till andras resonemang?

Övning 3: Styrelsemötet

Låt deltagarna reflektera kring följande frågor, antingen i helgrupp eller två och två:

- Hur ser ett optimalt styrelsemöte ut, enligt dig?
- Har du deltagit i ett möte som du tyckte var bra? Varför tror du att det blev så?

10-20
minuter

Avslutning

Avsluta träffen med att kortfattat summera det ni pratat om.

- Låt ordet gå runt så att varje deltagare får säga något om dagens träff och förväntningarna på nästa träff.
- Fråga efter synpunkter, tankar och reflektioner som kan bidra till kommande träff. Titta gärna igenom er arbetsplan och reflektera tillsammans hur väl ni följer den.
- Visa att deltagarna kan ta kontakt separat om de vill fråga eller prata om något i efterhand
- Säkerställ att alla vet tid och plats för nästa träff.

15
minuter

Efter träffen:

- Rapportera närvaro i ABFs e-tjänst och lämna in deltagarnas utvärderingar till ABF.

TRÄFF 4:**Att driva och utveckla
en förening**

Innehåll:	Tidsåtgång i minuter:
Incheckning	10-15
Föreningens ekonomi	15-30
Möteteknik	30
Att värva och behålla medlemmar	15
Föreningsutveckling	30
Avslutning	15

Incheckning

Börja med att ta närvaro och låta sedan alla deltagare säga något kort innan ni sätter igång. Avsluta med dig själv. Ni kan till exempel checka in genom att fylla i den här meningarna:

- Just nu känner jag mig ...
- Efter förra träffen har jag tänkt lite extra på ...
- Vid den här träffen ser jag fram emot ...

10-15
minuter**Föreningens ekonomi****Övning 1**

Låt deltagarna diskutera två och två eller i helgrupp:

- Vilka kostnader tror du är vanligast i en ideell förening?
- Har du någon erfarenhet av bidrag eller sponsring av föreningar?
- Varför kan en likviditetsbudget vara viktig även om föreningen har pengar?
- Vilka företag eller andra organisationer skulle kunna vara en bra sponsor till er förening?
- Varifrån skulle ni kunna söka bidrag till er förening?
- Om du skulle få föreningens uppdrag att söka bidrag eller sponsring, vad skulle vara ditt första steg efter den här diskussionen?

Sammanfatta svaren på tavla eller blädderblock

15-30
minuter

Möteteknik

15
minuter

Övning 2

Låt deltagarna diskutera två och två eller i helgrupp:

- Varför tror du att föreningar behöver tydliga mötesregler?
- Vilka regler tycker du är viktigast för att alla ska få komma till tals?
- Vad kan göra det svårt att tala inför en grupp?
- Hur kan mindre grupper hjälpa fler att bli delaktiga?
- Vad kan du själv göra för att bidra till bra diskussioner på möten?

Övning 3

Titta gemensamt på mallarna för dagordning och protokoll i ABFs verktygslåda. Låt sedan deltagarna diskutera två och två eller i helgrupp:

- Vilken erfarenhet har du av att läsa eller skriva dagordning och protokoll?
- Är det något som känns svårt?
- Vilken kunskap och erfarenhet kan du dela med dig av till de andra?

Sammanfatta svaren på tavla, blädderblock eller digitalt.

15
minuter

Att värva och behålla medlemmar

Övning 4

Låt deltagarna diskutera två och två eller i helgrupp:

- Varför går människor med i föreningar?
- Vilka aktiviteter tror du kan locka nya medlemmar?
- Vad vet vi om de människor vi vill vända oss till med vår nya förening?
Exempelvis ålder, intressen, förkunskaper?
- Utifrån våra svar i förra frågan, hur kan vi bäst nå ut till våra målgrupper och värva nya medlemmar?
- Hur kan man visa uppskattning i en förening?
Vad kan få medlemmar att sluta?
- Hur kan vi engagera de medlemmar vi får, så att de känner sig delaktiga i vår förening?

15
minuter

Föreningsutveckling

15
minuter

Övning 5: Planering

Genomför en workshop där deltagarna får skriva ett utkast till en verksamhetsplan.

- Börja med att visa mallen i verktygslådan. Gå igenom eventuella frågor från deltagarna.
- Arbeta i par eller mindre grupper. En person i varje grupp får i uppdrag att anteckna det som eventuellt känns svårt eller oklart. Påminn om att det viktiga inte är att verksamhetsplanen ska bli klar eller perfekt. Uppmuntra i stället deltagarna att välja ut några punkter i planen och börja skriva.
- Varje grupp får sedan visa och berätta om sitt arbete. Reflektera tillsammans:
 - Hur kändes uppgiften?
 - Vad var svårt eller tråkigt?
 - Vad var lätt eller roligt?
 - Vad lärde ni er och vad tar ni med er?

Övning 6: Samverkan och projekt

Låt deltagarna diskutera två och två eller i helgrupp:

- Vilka andra delar våra mål eller intressen?
- Vad kan vi vinna på att samverka med dem?
- Har du erfarenhet av goda samarbeten mellan olika organisationer? Hur gjorde de och vad lyckades de med?
- Finns det någon särskild fråga som er förening skulle kunna driva ett projekt kring?

Anteckna svaren på tavla eller blädderblock.

15
minuter

Avslutning

Avsluta med att kortfattat summera det ni pratat om under träffen. Gå sedan vidare till avslutning och utvärdering av studiecirkeln.

- Låt deltagarna fundera enskilt på frågorna nedan. Diskutera sedan i helgrupp eller två och två:
 - Vad är det viktigaste jag har lärt mig i den här studiecirkeln?
 - Vad vill jag lära mig mer om?
 - Hur går jag/vi vidare? Vad blir mitt/vårt nästa steg?
 - Kan jag/vi bestämma några konkreta och tidsatta mål redan nu?
- Ge alla möjlighet att dela med sig av sina svar i helgrupp.
- Låt deltagarna fylla i utvärderingen var för sig.
- Låt ordet gå runt så att alla får säga något om hur de har upplevt studiecirkeln och vad de tar med sig.
- Visa och berätta om andra studiecirkelar i ABFs föreningsserie, till exempel basutbildningen och fördjupningsutbildningarna.
- Avsluta med en kort utcheckning laget runt. Exempel:
 - Hur skulle du sammanfatta den här cirkeln med tre ord?
 - Vad tar du med dig härifrån? Sammafatta med tre ord!
 - Nämn:
 - 1) en sak du lärt dig
 - 2) en insikt du fått
 - och 3) något du blivit nyfiken på.

15
minuter

Efter träffen:

- Rapportera närvaro i ABFs e-tjänst och lämna in deltagarnas utvärderingar till ABF.

Gå en cirkel hos ABF och lär
dig tillsammans med andra!

www.abf.se